

Milý otec arcibiskup Ján Orosch, milý emeritný arcibiskup Ján Sokol, dôstojní páni, milá sr. provinciálna predstavená, milé spolusestry a všetci pozvaní hostia!

Na začiatku Vám chcem poďakovať, že ste si našli čas a prijali ste pozvanie prežiť toto sobotné popoludnie spolu s nami. Naša komunita oslavuje 50. výročie od svojho založenia a my sme sa rozhodli si to pripomenúť a osláviť.

Chcela by som sa v tomto príhovore zamerať hlavne na začiatok – na založenie komunity v jej historickom kontexte. Použila som kroniky, dejiny, spomienky sestier a ich svedectvá.

Predpokladám, že mnohí z Vás poznajú históriu sestier a kláštorov na Slovensku po roku 1948, ale azda niektorí nie celkom jasne, a tak by som rada venovala tento návrat do minulosti práve našim sestrám, tým, ktoré túto cestu prešli pred nami a ktoré boli pri zrode našej trnavskej komunity. Tým sa vlastne dozvieme, prečo sestry prichádzajú do Trnavy z Čiech.

Od roku 1948 sa v celej Československej republike začínalo obdobie hrubého porušovania ľudských práv. Osobitne tvrdo sa vtedajšia komunistická moc postavila proti Katolíckej Cirkvi a proti jej predstaviteľom. Komunisti považovali rehole za dôležitý náboženský organizmus, ktorý neželateľne vplýval na obyvateľstvo a usmerňoval ho.

Určite poznáte z histórie pojem – Barbarská noc. Touto nocou (noc z 13.-14. apríla 1950) sa začala násilná likvidácia mužských a ženských kláštorov. Rehoľníci boli sústredení do koncentračných kláštorov.

V našich dejinách provincie sa píše, že sa šírili optimistické správy, že rehoľné sestry budú ušetrené, lebo pracujú pre blaho ľudu. Opak bol pravdou.

Svedectvo sr. Cecilie Kosecovej opisuje pocity sestier: *„Písal sa rok 1950; rok, ktorý bol v Božích plánoch a ktorý zmenil povrch „našej zeme“ pod Tatrami. Prišlo to, ako keď sa strhne víchrica! Zahrmelo ponad Tatrou: zachveli sa štíhle jedle a vonné borovice, zachvel sa dub i mocný buk, zatriasla sa osika a zaúpela tisícročná limba. „Bože, veď hynieme!“ Je koniec školského roka, je koniec rehoľným učiteľkám – Školským sestrám de Notre Dame.“*

Naše sestry boli prepustené zo školskej služby 21. apríla 1950, lebo ako bolo písané v prepúšťacom dekréte, nevychovávali národne uvedomelých občanov ľudovodemokratického štátu, statočných obrancov vlasti a oddaných zástancov ľudu a socializmu.

Rok boli naše sestry sústredené v dvoch kláštoroch a to vo františkánskom kláštore v Beckove a Kláštore pod Znievom, kde boli rôzne zamestnané. Po roku - 19. októbra 1951 boli vyvezené do českého pohraničia. Ako píše naše dejiny, tak úmysel štátnej moci bol, že treba budovať komunizmus, treba sestry nasadiť do tovární a samy azda prídu k rozumu.

Sestry ťažko pracovali v továrňach, kde sa spracovával ľan a juta. Pre nedostatok surovín boli sestry po roku 1957 presťahované do domovov dôchodcov a do ústavov sociálnej starostlivosti pre deti a mládež.

Január 1968 priniesol zmenu v celoštátnej politike. Cirkev si mohla slobodnejšie vydýchnuť či nadýchnuť sa a sestrám sa otvorili dvere pre návrat do rodnej vlasti.

Citujem zo spomienok sr. Imberty Šinskej: „*Písal sa rok 1968 – naše 18. putovanie bez domova. Návštevy z drahého Slovenska prichádzajú až na české pohraničie a prinášajú radostné správy: „Sestričky, chystajte sa na Slovensko. Čakáme vás. Je náboženská sloboda!“ Také optimistické výhľady sme prijímali s určitými obavami. Z neistoty nás vytrhli listy viacerých farských úradov, ktoré žiadali, aby sme prevzali vyučovanie náboženstva. Trnavské biskupstvo a Ústredná charita Slovenska sa nasledujúci rok tiež domáhali pomoci...Nebolo však možné uvoľniť naraz toľko síl. Vedenie ústavu vo Vejprtoch a nadriadené úrady s obavou sledovali a prijímali výpovede sestier. Pravdepodobne nechápali hlavný dôvod odchodu: Chceme žiť, chceme mať dorast a chceme rozdávať pomoc a lásku svojim. Nastal veľký pohyb, ale s Božou pomocou sa všetko zdolalo. Aj za to nech je velebený Boh. On vie čo robí.“*

Ako vieme z histórie, tak toto politické uvoľnenie trvalo do 21. augusta 1968, kedy Československo obsadili vojská Varšavskej zmluvy. Sestrám znovu bola zakázaná činnosť a mnohé sa museli vrátiť naspäť do Čiech.

Ako spomínala sr. Imberta Šinská, tak naše sestry dostali žiadosť aj od Mons. Júliusa Gábriša, ordinára Apoštolskej administratúry, aby prebrali vedenie domácnosti na Biskupskom úrade v Trnave. Sestry nastupovali postupne a 16. augusta 1969 bola potvrdená nová komunita, ktorú tvorili tieto sestry: sr. Rastislava Špigelyová ako predstavená, ďalej sr. Inocenta Pecháčková, sr. Gabriela Mellová, sr. Simplicia Borková.

Svedectvo sr. Michaely Koreňčikovej nám opisuje začiatky: „*Hovorí sa, že každý začiatok je ťažký. Taký bol aj na trnavskom biskupstve. Príchod sestier s radosťou uvítali dvaja františkánski frátri Vincko a Miško. Tí ich dva dni zaučali do nových povinností. Zistili veľké nedostatky v budove. Najprv sa začalo s maľovaním miestností od bytu otca ordinára až po naše bývanie. S pomocou Božou sme to zvládli. Boli sme vtedy mladšie, plné dobrej vôle, oduševnené za Božie záujmy a spokojné. Naše bývanie? Dve skromné izbietky, jedna chodbička a komora na uskladnenie kufrov. V byte chýbalo sociálne zariadenie. Dost' námahy a síl vyžadovala úprava záhrady pred rezidenciou od námestia. Tam bola húšťa kríkov a trávy až po pás. Rumovisko a skladisko neporiadku sa postupne zmenilo na zeleninovú záhradku. Aj dvor dostal neskôr celkom iný výzor. Spoločnými silami a hlavne s Božou pomocou sa dokázalo veľmi veľa.“*

Keď sa pán ordinár Július Gábriš stal roku 1973 trnavským biskupom nastáhoval sa do rezidencie v Trnave. Ako píše sestry v dejinách, tak starostí pribudlo, ale nič sa nezmenilo k lepšiemu. Pán biskup vlastne nemal ani jedno právo normálneho biskupa. Taký stav pretrvával i po zriadení Slovenskej cirkevnej provincie v roku 1978. Po čase sa zdravotný stav pána biskupa zhoršoval. Voľné dni trávil vo svojom dome v Piešťanoch, kde sa nakoniec nastáhoval natrvalo. Sestry tam chodili vypomáhať. Keď bolo isté, že sa blíži koniec jeho života, previezli ho do rezidencie v Trnave, kde 13. novembra 1987 ukončil svoju pozemskú púť.

Ako zachytáva kronika, tak dňa 14. novembra 1987 bol za administrátora Trnavskej arcidiecézy vyvolený vdp. Ján Sokol, dekan zo Serede. Dňa 26. júla 1989 bol vymenovaný za trnavského arcibiskupa a metropolitu Slovenska a na arcibiskupstve v Trnave začal nebývalý ruch po každej stránke. V rokoch 1989 – 1990 prichádzajú do komunity nové sestry: sr. Xavera Gubrická, sr. Fabiola Orviská, sr. Mariella Bolješiková, sr. Viannea Valovičová.

Sestry pracovali na arcibiskupskom úrade počas pôsobenia otca arcibiskupa Jána Sokola 21 rokov. Pôsobili na rôznych pracovných miestach a zaradeniach. Tak ako spomínali sestry, že pri nástupe o. arcibiskupa Sokola nastal nebývalý ruch, tak ten ruch pokračoval a trval 21 rokov. Oceňujeme, že napriek jeho pracovnej vyťažnosti nás často brával na svoje pastoračné cesty, „aby sme vydávali svedectvo“. Po rokoch nám ostali v pamäti jeho silné formačné myšlienky, napr.: *Nedať sa znechutiť nikým, ničím ani sebou samým! Nemať svedomie široké ako vozová plachta! Čo je dôkazom božskosti Cirkvi? Ludský prvok! Sentire cum ecclesia! Každá žena musí vedieť aspoň trocha variť, aj sestrička!*

Postupom času sa komunita sestier zväčšovala, tak sa riešilo aj naše nové ubytovanie. Boli opravené kánonické domy na Námestí sv. Mikuláša a v jednom z nich – osmičke - začala v roku 1993 bývať časť našich sestier. Veľké sťahovanie z budov starého úradu nás čakalo po oprave historického šľachtického konviktu, kam sa postupne presťahoval celý arcibiskupský úrad. Pre sestry to bola veľmi náročná doba, ktorá ich stála veľa síl. Kuchyňa v nových priestoroch začala fungovať na Vianoce v roku 2000. Sestry pomáhali pri mnohých veľkých a významných udalostiach, za všetky spomeniem návštevu sv. otca Jána Pavla II., biskupskú vysviacku ďalších biskupov, rôzne návštevy zo zahraničia, našich štátnikov a nové prerozdelenie diecéz.

Po otcovi arcibiskupovi Jánovi Sokolovi bol menovaný arcibiskup Róbert Bezák. Prosil sestry, aby mu pomohli začať svoje úradovanie a službu. Za jeho pôsobenia sa zväčšili ubytovacie priestory sestier a zriadila sa komunitná kaplnka, ktorú požehnal. Za to sme mu veľmi vďačné.

Po jeho odvolaní bol menovaný za trnavského arcibiskupa o. arcibiskup Ján Orosch. Spolupráca s o. arcibiskupom akoby tak spontánne pokračovala, pretože už pred týmto menovaním bol pomocným biskupom. Spoločne prežité udalosti a spoločne prejdená cesta napomohla a napomáha k vzájomnému pochopeniu, ústretovosti a rešpektu. So sestrami spolupracuje už 15 rokov, počas ktorých sestry vždy vnímali jeho dobroprajnosť. Vďaka mu patrí aj za pekné zážitky zo spoločných pútí, výletov a iných stretnutí.

Chcem spomenúť aj naše pôsobenie vo farnosti sv. Mikuláša v Trnave. Sestry tam viedli domácnosť a ich služba trvala od roku 1981 do roku 1991, kedy bola komunita zrušená. V tomto čase tam pôsobil pán dekan Jozef Slamka a farská budova prešla rekonštrukciou za veľkej pomoci sestier. Nebývalý rozmach nadobudol v tom čase aj deviatnik k trnavskej Panne Márii – novéna. Sestry mali veľký vplyv na široké okolie, lebo faru navštevovalo veľa ľudí.

V našich Konštitúciách sa píše, že naša činnosť je predovšetkým výchova a vyučovanie. Prijímame aj úlohy charitatívne, sociálne a misijne podľa potrieb Cirkvi, doby a krajín. Pred 50-timi rokmi sestry odpovedali na potreby vtedajšej Cirkvi a potom aj mnoho ďalších sestier. Spolu na arcibiskupskom úrade počas týchto rokov pracovalo 55 sestier.

Veríme, že naša odpoveď a teda naša služba sa niesla a nesie v duchu spomínanej myšlienky: *Sentire cum ecclesia* – spocútiť s Cirkvou. Pomáhať konkrétne predstaviteľom Cirkvi v ich službe, vytvárať bezpečné zázemie a prostredie, ponúkať svoje dary a schopnosti, prinášať do tohto prostredia „génia ženy“ a vytvárať srdečné a priateľské vzťahy.

Nevieme, čo nám prinesie budúcnosť, ale dnes spomíname bohatú minulosť a tešíme sa z prítomnosti.

sr.Noemi Ondreková, ŠSND